

Ocena projektu

***„Niebieskoocy” w naszej szkole –
przewycięzanie stereotypów drogą do tworzenia
uczniom lepszych warunków rozwoju w klasie
szkolnej
przez nauczycieli biorących w nim udział***

**Anna Borucka
Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii**

Pytania badawcze

- Czy nauczyciele spostrzegają wpływ udziału w projekcie na własne zachowania i postawy wobec uczniów, z którymi pracują na co dzień? Jeśli tak, to w jakich obszarach?
- Czy ze strony nauczycieli jest gotowość kontynuowania rozpoczętych w ramach projektu sposobów pracy z uczniami w następnych latach ich nauki? Jeśli tak, to jakie działania będą kontynuowane?

Procedura badawcza

Respondenci – nauczyciele uczestniczący w projekcie (N=18) z 8 szkół;

Metoda zbierania informacji – indywidualne wywiady z nauczycielami

I tura – kwiecień-maj 2018, N=18;

II tura – czerwiec 2019, N= 14; z 8 szkół;

Analiza jakościowa wypowiedzi nauczycieli i przypisanie ich do kategorii tematycznych.

Wybrane wyniki wywiadów przeprowadzonych w kwietniu 2018

Obszary zmian dostrzegane przez nauczycieli w pracy z uczniami pod wpływem uczestnictwa w projekcie

Zmiana dotycząca celów pracy – uwzględnianie w większym stopniu potrzeb uczniów

(...) dzięki temu programowi ukierunkowałam się bardziej na potrzeby dziecka, że to nie tylko mają być wyniki dydaktyczne, ale też społeczne.;

(...) potem będą mogli lepiej żyć w społeczeństwie, bo skoro nauczą się mówić o swoich uczuciach, swoich potrzebach, to wyrażą większą chęć do współpracy.

Zmiana dotycząca celów pracy – wspieranie rozwoju poczucia sprawstwa

(...) staram się też słuchać. Czekam na odzew, czy mamy to wprowadzić czy nie. Chcę, żeby dzieci też wiedziały, że mają wpływ na proces decyzyjny. Chcę w nich umocnić poczucie sprawstwa....

Zmiana dotycząca celów pracy – obniżanie poziomu stresu

Zapowiadanie sprawdzianów i kartkówek – (...) *żeby do sprawdzianu ich przygotowywać, zaczęłam zapowiadać sprawdziany i kartkówki, żeby ich uspokoić;*

Zmiana nazewnictwa dotyczącego sprawdzianów i kartkówek - (...) *żeby dzieci odciążyć emocjonalnie i nie budować w nich tego napięcia i stresu pod tytułem „praca klasowa, sprawdzian”, umówiliśmy się z koleżanką, że z dziećmi nazywamy to kartą pracy, bo one kojarzą kartę pracy, jak kartę w ćwiczeniach i to jest zapowiadane, one wiedzą, co mają zrobić, a nie mówią, że jest to praca klasowa;*

Zmiana dotycząca celów pracy – obniżanie poziomu stresu

Wspólne ustalanie z uczniami zagadnień, które będą przedmiotem sprawdzianu - *Pierwszy raz w pracy nauczyciela współpracuję z uczniami, na zasadzie zbieramy zagadnienia do sprawdzianu, uczymy się wspólnie poprzez projekty np. typu drama.*

Odpowiadanie z ławki – (...) *Pozwalam uczniom nie podchodzić do tablicy, jeśli tego zdecydowanie odmawiają, aczkolwiek nigdy nie stawiałam uczniom jedynek przy tablicy, nawet jak uczeń nie wiedział, to nie stawiałam za to złych ocen.*

Zmiana nastawienia do problemów uczniów

Poszukiwanie potencjalnych przyczyn powstawania problemu danego ucznia, by zrozumieć mechanizm, który za nim stoi:

Dla mnie jakiś czas temu, byłoby to dziecko [z trudnościami w nauce], którego mama nie dopilnowała, dziecku się nie chciało. Teraz bardziej mu się przyglądam i szukam więcej przyczyn, dlaczego ono na przykład się nie uczy, spóźnia się do szkoły. Dużo intensywniej szukam pomocy dla niego i powodów, dlaczego to, co się z nim dzieje, ma miejsce. Szerszy jest zakres mojego myślenia na ten temat.

.

Zmiana nastawienia do problemów uczniów

Poszukiwanie potencjalnych przyczyn powstawania problemu danego ucznia - lepsze rozumienie sytuacji ucznia: (...) *mam taki moment refleksji, że za tym złym zachowaniem i tą jedynką jednak coś głębiej może się kryć (...), że dziecko już się jakoś zapętla w ciężkiej, trudnej dla niego sytuacji.*

Zmiana nastawienia do problemów uczniów

Uwzględnianie szerszego spektrum przyczyn

(...) zawsze gwarantowałam uczniom, że nigdy przy tablicy nie dostaną jedynki, albo jakiegoś tam minusa chociażby. Dzięki tym zajęciom zdałam sobie sprawę, że nie tylko w ocenie może być problem, że może być po prostu w tym, że nie chcą, żeby klasa widziała, jak czegoś nie umieją... albo wstydzą się w ogóle wyjść tak na forum. Może to też być niezwiązane z wiedzą (...) mogą mieć problem z występowaniem publicznym....

Zmiana dotycząca metod pracy

Częstsze docenianie pozytywnych zachowań uczniów:

(...)bardziej doceniam najmniejsze wysiłki dzieci;

Częściej zaczęłam zwracać uwagę, jeśli uczniowie się dobrze zachowują, to ich chwalę, tak to raczej zwracałam uwagę, kiedy się źle zachowywali, a kiedy się dobrze zachowywali, nic nie mówiłam;

Za zadanie domowe źle wykonane nie stawiam oceny, a za dobrze odrobione stawiam plusy, które uczniowie sobie zbierają. I jak uzbiera np.. pięć plusów, dostaje piątkę(...);

Zmiana dotycząca metod pracy

Zadbanie o czas na odpoczynek dla uczniów - *A jeżeli chodzi o treści nauczania, to też inaczej przygotowywałam lekcje, tak bardziej pod kątem dzieci, żeby jednak w tych 45 minutach znaleźć czas na odpoczynek;*

Zwracanie większej uwagi na relacje z uczniami

Zwracanie się do uczniów z prośbą o wyrażenie opinii
(...) zadawałam pytania, oni mi odpowiadali uśmiechami, emotikonami, więc jak ktoś miał buźkę uśmiechniętą albo obojętną, to zawsze była jakaś refleksja nad tym i to jest fajne. Bo tak na co dzień się człowiek nad tym nie zastanawia, wychodzi z lekcji, biegnie. Natomiast to jest chwila zastanowienia nad tym dlaczego tak się stało, że komuś było smutno, był niezadowolony....

Wspieranie uczniów z grupy podwyższonego ryzyka

Pomoc koleżeńska - poprosiłam pewnych uczniów, aby w razie nieobecności dziewczynki (zagrożonej odrzuceniem rówieśniczym) zorganizowali notatki, przekazywali jej ważne informacje dotyczące życia klasy. Również mamy taką grupkę uczniów, którzy się uczą z nią, tłumacząc jej jednocześnie jakiś zaległy materiał;

Indywidualne konsultacje - umawiamy się na indywidualne konsultacje, oprócz zajęć wyrównawczych, ja i pani z matematyki, bo one [dzieci] nie czują się pewnie w grupie, boją się wypowiadać na głos. Stwarzamy im taką komfortową sytuację.

Wspieranie uczniów z grupy podwyższonego ryzyka

Zachęcanie do udziału w zajęciach dodatkowych - *umawiamy się z nimi żeby, chociaż tak troszeczkę набраły aktywności, набраły pewności siebie, żeby chętniej uczestniczyły w tych wyrównawczych zajęciach;*

Pomoc w nadrobieniu zaległości - *ustalamy harmonogramy, jak ktoś ma zaległości w nauce, zaległości w pracach klasowych. To dajemy możliwe, do realizacji dla tych dzieci, terminy*

Wspieranie uczniów z grupy podwyższonego ryzyka

Uważność, by nie wzmacniać stereotypu niskich zdolności: *Przychodziła ta uczennica [z grupy ryzyka] do mnie na takie zajęcia indywidualne, (...) dawniej bym po prostu wypaliła przy całej klasie, że się z nią umawiam na indywidualne spotkania. A teraz już tego nie robię, bo sobie myślę, że ją to w jakiś sposób naznacza, wzmacnia stereotypowy sposób myślenia, że ona jest gorsza, bo ona musi się spotykać poza grupą ze mną*

Zmiany zaobserwowane przez nauczycieli w zespołach klasowych i relacjach uczeń - nauczyciel

Obszary zmian dostrzegane przez nauczycieli w zespołach klasowych i relacjach uczeń - nauczyciel

Zmiany w funkcjonowaniu zespołu klasowego

Poprawa współpracy w klasie:

(...) A teraz po prawie roku pracy, grupa jest zżyta ze sobą, współpracują, biorą chętnie udział w dodatkowych zajęciach, ich wyniki w nauce się poprawiły; Pomagają sobie, pożyczają sobie.

Integracja klasy: *(..) pełna integracja klasy, to że oni powiedzieli, że zdobyli do siebie wzajemnie zaufanie i widzę tę rotację i wymieszanie, że nie jesteśmy wy, tylko jesteśmy teraz my, wspólnie.*

Zmiany w funkcjonowaniu zespołu klasowego

Integracja klasy:

Dzieci są takie dla siebie bardziej przyjazne. Nie ma sytuacji, że są trzy osoby i jakaś dziewczynka osobno. Oni są razem, w grupie. Oni broją na korytarzu, ale razem, zwłaszcza ta jedna dziewczynka, która nie chciała - teraz razem z nimi jest. Dzieci są bardziej wesołe, chętne, takie przyjazne, bardzo pozytywne emocje można obserwować u nich. Ja to widzę.

Zmiany w funkcjonowaniu zespołu klasowego

Samodzielne rozwiązywanie konfliktów: *Jeśli chodzi o takie wychowawcze sprawy, to zdarzyło mi się kilka razy, że dziewczynki przychodziły do mnie, że doszło między nimi do jakiegoś tam starcia, ale proszę pani zrobiliśmy to, to i to, czyli w zasadzie zostałam poinformowana, że był konflikt, ten konflikt między sobą przegadali i już jest dobrze, czyli doszła do mnie informacja, że coś tam było, ale już nic nie ma.*

Zmiany w funkcjonowaniu zespołu klasowego

Atmosfera sprzyjająca uczeniu się na lekcji:

*(...) jeżeli ktoś idzie do tablicy, to nie boi się, że gdzieś się pomyli i **klasa też nie reaguje śmiechem**, co było pamiętam w innych klasach wcześniej, że ktoś się pomylił i znalazła się grupa kilku osób, w której ktoś tam się chichrał, był to powód do kpin, a tu w zasadzie tego nie ma;*

Zmiana w relacjach uczeń – nauczyciel sprzyjająca uczeniu się na lekcji

Większa śmiałości dzieci w zgłaszaniu na lekcji swoich trudności i proszeniu o pomoc: (...) jeśli chodzi o lekcje, to te dzieci są po prostu otwarte. Nie mają takiego problemu, żeby zgłosić, jeśli czegoś nie umieją, nie mają takich lęków, nie mają z tym problemów. (...) W tej chwili o tę pomoc proszą, dla nich to nie problem.

Zmiana w relacjach uczeń – nauczyciel sprzyjająca uczeniu się na lekcji

Większe poczucie kompetencji uczniów na lekcjach:

Widzę efekty. Ja tylko mówię, jakiś podaję drobny sygnał, to oni już wiedzą, o co chodzi. Sami już mi pokazują metodnikami swoją reakcję na dane zadanie. (...) na początku dwie osoby płakały, jak czegoś nie umiały. Teraz absolutnie tego nie ma. Widzę, że czują się pewnie. Bardzo też rozwinęli się językowo. (...) myślę, że idzie ku dobremu.

Zmiana w relacjach uczeń – nauczyciel sprzyjająca uczeniu się na lekcji

Poczucie bezpieczeństwa i komfortu psychicznego na lekcji.

*(...) jeśli chodzi o matematykę, to sukcesem jest to, że przede wszystkim nie boją się przyznać, że coś im nie wyszło i **nie boją się podejmować prób,***

Zmiany w relacjach nauczyciel - uczeń

Okazywanie nauczycielowi zaufania przez uczniów.

Myślę, że mnie najbardziej cieszy ta zmiana postawy uczniów na plus. To, że przychodzą i mówią o swoich problemach, nie boją się ani mnie, ani przedmiotu.

Rozumieją te zasady. (...) dzieci nie boją się zmian.

To jest ważne;

Definicje sukcesu w pracy z uczniami

Nauczyciele uznali za swój sukces:

Wzajemne zaufanie:

Nawet z innymi nauczycielami, nawet jak coś im nie pasuje, to oni przychodzą i pytają, co mają zrobić, żeby było inaczej, czy mogłabym porozmawiać w ich imieniu. Myślę, że takie wzajemne zaufanie, ta baczna obserwacja, patrzenia na te dzieci, to jest chyba to. W ogóle to jest dla mnie jakimś przedsięwzięciem, no mega.

Nauczyciele uznali za swój sukces:

Docenianie przez dziecko swoich postępów:

(...) ale najważniejsze jest jak dziecko umie sobie z tym wszystkim poradzić, bo sukcesem jest to, że na przykład przybiega dziewczynka i mówi proszę pani dostałam trójkę. Ja mówię no to super. Wie pani ja się cieszę. Dzieci zrozumiały, że trójka to jest też dobra ocena. Dziecko mówi też, że dla niej sukcesem będzie jeżeli ona przejdzie do następnej klasy.

Nauczyciele uznali za swój sukces:

Poprawa relacji: *To jest sukces, widzę, że zachowują się inaczej, są inne relacje, potrafią się ze sobą kontaktować, nie są wystraszone, nie boją się powiedzieć co czują i co myślą.*

Dzielenie się problemami: *Więc dla mnie jako dla wychowawcy sukcesem jest to, że dzieciaki przychodzą (do mnie), jak są naprawdę trudne rzeczy.*

Nauczyciele uznali za swój sukces:

Brak uczniów zagrożonych drugorocznością: *Sukcesem jest to, że na chwilę obecną nie ma zagrożeń w mojej klasie. Myślę, że tak ich monitoruję, tak ich motywuję do pracy, że nawet ci najslabsi uczniowie(...). Tak współpracujemy ze sobą, że nie wiem, co by musiało się wydarzyć, że ktoś by musiał powtórzyć klasę. Nie ma takiej możliwości w ogóle.*

Wybrane wyniki wywiadów przeprowadzonych w czerwcu 2019

Nauczyciele

Wyrazili gotowość kontynuowania:

- *niektórych działań z zakresu metodyki pracy na lekcjach (np. system kubeczkowy, losowanie patyczków),*
- *wybranych działań, które sprzyjały dobremu psychospołecznemu funkcjonowaniu uczniów w klasie (np. pomoc koleżeńska, rozmowy z uczniami o problemach w klasie, rozwijanie u uczniów poczucia sprawstwa).*

Zadeklarowali: *też realizację celów ukierunkowanych na budowania zespołu klasowego i wspieranie dobrych relacji rówieśniczych w klasie;*

Nauczyciele

Zaobserwowali zmiany w zachowaniu się uczniów dzięki **rozwojowi kompetencji społecznych** (np., umiejętność dyskusowania, rozmawiania o swoich problemach, rozładowywania trudnych emocji).

Odnotowali też postępy w nauce (np. wysoka średnia klasy na koniec roku, brak uczniów pozostających na drugi rok w tej samej klasie).

Zmienili lub zweryfikowali swój sposób myślenia o uczniach z grupy ryzyka np. mających orzeczenie o specjalnych potrzebach edukacyjnych czy odrzucanych przez rówieśników, pochodzących z rodzin z niskim SES.

Podsumowanie

Podsumowanie

Udział w projekcie „*Niebieskoocy*” w naszej szkole.....
według relacji nauczycieli:

- spowodował wprowadzenie zmian w ich praktykach edukacyjnych
- zmienił ich postawę wobec uczniów, którzy mają trudności w nauce i doświadczają związanych z tym problemów
- sprzyjał tworzeniu w szkole lepszych warunków dla psychicznego poczucia bezpieczeństwa uczniów
- przybliżył nauczycielom potrzeby uczniów z grup podwyższonego ryzyka (odrzuconych przez rówieśników, mających trudności w nauce oraz zagrożonych stereotypem niskich zdolności)

Podsumowanie

Uwzględnianie w większym stopniu potrzeb uczniów przez nauczycieli w codziennej pracy wydaje się być jednym z bardziej wartościowych rezultatów tego projektu.

Dziękuję za uwagę 😊